

роботу має обговорення доцільності диверсифікація освітньої діяльності та вироблення відповідної стратегії [1].

Список використаних джерел:

1. Жорнова О., Жорнова О. Вдивляючись в обрії мистецької освіти: на прикладі емпіричного дослідження видимості закладів вищої музичної освіти. *АРТ-ПЛАТФОРМА*. 2024. Вип. 2 (10). С. 27–46. DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.27-46>.
2. Жорнова О., Жорнова О. Музичні заклади вищої освіти на вітчизняному просторі вищої освіти: до постановки питання про емпіричне дослідження інституційного лідерства і конкурентоспроможності. *Сценічне та музичне мистецтво: циркові та естрадні жанри. Науково-методичний аспект* : матер. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., 17–18 квіт. 2024 р. Київ : КМАЕЦМ, 2024. С. 74–76.
3. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
4. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері вищої освіти та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою якості освіти: Постанова Кабінету Міністрів України №982 від 21.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/982-2018-%D0%BF#n33> (дата звернення: 18.02.2025).

**Іванчук
Анатолій Васильович**

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого,
декоративного мистецтва, технологій
та безпеки життєдіяльності,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0002-6996-1403

ТЕХНІЧНЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК КУЛЬТУРНЕ НАДБАННЯ

Сучасна освітня галузь «Технологія» активно відмежовується від радянської концепції трудової політехнічної школи, яка ставила дуже вузьке завдання підготовки випускників закладів загальної середньої освіти лише до робітничих професій. «Метою політехнічної освіти було дати учням знання загальних наукових основ ... сучасного виробництва,

сформувати загальні трудові вміння і навички ...» [1, 159]. Нині в теорії технологічної освіти школярів стверджують, а на практиці вчителі технологій доводять, що зазначена освітня галузь спроможна вплинути на розвиток особистості школяра та сприяти його свідомому самовизначенню стосовно широкого спектру майбутньої професійної діяльності. О. Авраменко, зокрема, дав їй таку характеристику: «Вивчення технології в освітньому просторі школи скероване на розвиток особистості, її перетворювального мислення, практичних здібностей, здібностей до самопізнання і самовизначення та повинне сприяти успішній соціалізації випускника» [1, 163].

У багатьох наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців констатується факт існування філософії техніки як нової галузі філософського знання. Красномовна, у цьому відношенні, цитата А. Шевель «...наприкінці XIX ст. техніка як феномен культури, її сутність стали предметом філософського аналізу, і в останній чверті минулого століття ... техніку почали досліджувати системно й енергійно, а філософія техніки посіла чільне місце в структурі філософського знання» [4, 86]. Р. Кмін, Т. Матюх зробили акцент на те, що нині техніка відіграє в соціумі незвичні раніше для неї ролі, а саме: «...техніка націлена не тільки на полегшення фізичної і інтелектуальної праці, а й претендує вже на виконання культурних, комунікативних і багатьох інших споконвічно людських функцій» [2, 27]. Г. Поруха наголошував, що одним із завдань філософії техніки є «...вивчення взаємозв'язків між технікою і суспільством...» [3, 36]. Отже, з одного боку завдання і можливості освітньої галузі «Технологія», а з іншого боку, раніше нетипові функції техніки та потреба вивчення взаємозв'язків між технікою і суспільством зумовили вибір теми наукової публікації.

На практиці освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти вже понад десятиліття функціонує в старшій школі профільне навчання. Однак технологічний профіль програє перед інформатикою при виборі його старшокласниками. Звісно, що безпричинних явищ не буває, тому є ряд причин такого стану профільного навчання. Зупинимось на одній із них, а саме відсутності в розпорядженні вчителів технологій такого змісту технічних знань, на основі якого можливо було організувати повноцінне профільне навчання шляхом залучення старшокласників до елементів фахової діяльності інженера-механіка, формування в них інтересу до інженерної діяльності та, відповідно, свідомого самовизначення до подальшого здобування інженерного фаху. Адже вже давно нема «перевиробництва» закладами вищої освіти України інженерів, їх не вистачає нині в умовах воєнного стану для забезпечення належної обороноздатності

України та вони конче будуть необхідні в післявоєнній розбудові нашої країни.

Зусиллями багатьох вчених було встановлено, що технічне мислення містить п'ять компонентів, зокрема: поняттєвий компонент; образний компонент; операційний компонент; графічна грамотність; оперативний компонент. Зрозуміло, що базовим компонентом буде поняттєвий, адже зміст понять по-своєму активізує інші компоненти технічного мислення. До цього часу при підготовці майбутніх учителів технологій зміст загальнотехнічних і машинознавчих дисциплін детермінований прийнятою моделлю фахової діяльності інженера-конструктора машинобудівної галузі. Формальною підставою вибору саме цієї моделі є використання вчителями технологій конструкторсько-технологічної діяльності як освітньої технології. Однак ігнорується той факт, що інженер-конструктор створює робочі машини, а вчитель технологій їх використовує, бо його конструкторсько-технологічна діяльність виключно декоративно-ужиткового спрямування. Вказану суперечність можливо вирішити шляхом переходу при відборі змісту загальнотехнічних і машинознавчих дисциплін для майбутніх учителів технологій на модель фахової діяльності інженера-механіка як еталонного користувача технікою. Його діяльність пов'язана з компетентною експлуатацією робочих машин, їхнім технічним обслуговуванням, ремонтом, випробуваннями тощо.

При відборі змісту технічного навчального матеріалу потрібно враховувати, що без розуміння принципів дії окремих механізмів робочої машини та робочої машини загалом інженер-механік не зможе виконати жодного виду своєї функціональної діяльності. Але тут постає питання обмежень, тобто, які межі технічних знань для школярів. Оскільки в педагогіці є ряд принципів, без врахування яких апріорі неможливо організувати освітній процес, звертається увага на врахування принципів науковості, міжпредметності та природовідповідності або доступності віковим можливостям школярів. Вказаним принципам відповідає розділ «Механіка» з курсу фізики. Проаналізувавши загальнодоступну інформацію, а також на основі власного досвіду викладання майбутнім учителям технологій машинознавчих дисциплін, для відбору навчального матеріалу використали узагальнену функціональну схему машини: джерело енергії, привід робочої машини, виконавчий механізм або робочий орган [5]. Характерно, що для будь-яких видів робочих машин, незалежно від технічного рівня використаного в них приводу притаманні три технічні явища, а саме: передання енергії в просторі на відстань; зміна кінематичних параметрів; зміна обертальних моментів,

останній із яких у силовому ланцюзі виконує корисну роботу, для виконання якої призначена конкретна робоча машина [5].

Г. Балл стверджував, що серед багатьох засобів розвитку технічного мислення студентів найбільш ефективним є розв'язування навчальних практико-орієнтованих задач. Звісно, що має бути система навчальних практико-орієнтованих задач, щоб на базі неї розробити практикум з навчальної дисципліни «Робочі машини» як складової машинознавчої підготовки майбутніх учителів технологій. В основі цієї системи навчальних практико-орієнтованих задач мають бути наступні типи задач: на оперування просторовими образами механічного передання обертального руху; на узагальнення та конкретизацію базових технічних явищ у приводах робочих машин; на розуміння неполадок у силових ланцюгах приводів робочих машин.

У процесі виконання майбутніми учителями технологій практичних завдань, організованих як процесу розв'язування системи навчальних практико-орієнтованих задач, вони зможуть всебічно вивчити вияви трьох технічних явищ у приводі будь-якої робочої машини, навчитися виконувати кінематичний і силовий розрахунок приводу робочої машини. Вони будуть готові зацікавити школярів проблемними уроками, на яких школярі відкриють для себе сутність феноменів зміни величини кутової швидкості обертального руху та величини обертального моменту, наприклад, якщо з'єднати зубчасте колесо меншого діаметру із зубчастим колесом більшого діаметру в кінематичному ланцюзі приводу робочої машини тощо.

Отже, відбір узагальненого навчального матеріалу про принципи дії будь-яких робочих машин дасть змогу розробити відповідну систему навчальних практико-орієнтованих задач, використати інновації для практикуму з навчальної дисципліни «Робочі машини» та підготувати майбутніх учителів технологій до організації технологічного профілю профільного навчання в старшій школі, який зможе конкурувати з нинішнім фактичним домінуванням вчителів інформатики в профільному навчанні. Також було доведене філософське твердження, що техніка стала використовуватися за нетиповим призначенням, а саме для формування і розвитку технічного мислення школярів, яке є компонентом їхнього технічного світогляду, а отже і компонентом загальної культури особистості школяра. Це один із шляхів, яким можливо зацікавити старшокласників у профільному навчанні світом техніки та сформувати в них готовність до свідомого самовизначення до подальшого навчання за інженерним фахом або фахом вчителя трудового навчання та технологій.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. Б. Зміст підготовки вчителя трудового навчання та технологій як відображення досвіду продуктивної діяльності людини. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2022. Вип. 1. С. 157–164. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(7\).2022.26122](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(7).2022.26122).
2. Кмін Р., Матюх Т. Роль філософії техніки в сучасній філософії. *Філософські виміри техніки* : матеріали міжнар. конф. молодих вчених та студентів, м. Тернопіль, 30 лист.–1 груд. 2016 р. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2016. С. 27.
3. Поруха Г. Основні завдання філософії техніки. *Філософські виміри техніки* : матеріали міжнар. конф. молодих вчених та студентів, м. Тернопіль, 30 лист.–1 груд. 2016 р. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2016. С. 36.
4. Шевель А. Погляд на техніку в аспекті духовності людини. *Світогляд–Філософія–Релігія*. 2016. Вип. 11. С. 84–92. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324255032.pdf#page=84> (дата звернення: 23.01.2025).
5. Ivanchuk A., Zuziak T., Marushchak O., Matviichuk A., Solovei V. Training pre-service technology teachers to develop schoolchildren's technical literacy. *Problems of Education in the 21st Century*. 2021. Vol. 79 (4). P. 554–567. DOI: <https://doi.org/10.33225/pec/21.79.554>.

**Казначесва
Людмила Миколаївна**

кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства,
Рівненський державний гуманітарний
університет
ORCID: 0000-0002-8896-2145

**Трифорова
Яна Григорівна**

здобувачка ОС «Бакалавр» 3 року навчання,
спеціальність 027 Музеєзнавство,
пам'яткознавство,
Рівненський державний гуманітарний
університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ

Сучасне життя характеризується небувалим динамізмом зрушень в усіх сферах. Чи не визначальну роль у цих змінах відіграє цифрова трансформація. Освітня, соціокультурна сфера намагається реагувати на виклики та можливості, що виникають в умовах нестабільності та постійних змін. Відбувається переосмислення традиційних підходів, впровадження